

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА І ДИЗАЙНУ
КАФЕДРА ДИЗАЙНУ

ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

_____ 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**РУКОПИСНИЙ ШРИФТ І ГРАФІЧНА ТЕХНІКА
В ДИЗАЙНІ**

для студентів спеціальності 022 «Дизайн»

освітнього рівня першого (бакалаврського)

освітньої програми 022.01.01 «Графічний дизайн»

Київ – 2023

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 2883/23
Олексій
(підпис) (прізвище, ініціали)
« _____ » 2023 р.

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА І ДИЗАЙНУ
КАФЕДРА ДИЗАЙНУ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**РУКОПИСНИЙ ШРИФТ
і ГРАФІЧНА ТЕХНІКА в ДИЗАЙНІ**

для студентів спеціальності 022 «Дизайн»
освітнього рівня першого (бакалаврського)
освітньої програми 022.00.02 «Графічний дизайн»

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти

Програма № 2204/22

Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)

«   » 20 22

Київ – 2022

Розробник:

Оксана ЗДОР, старший викладач кафедри дизайну Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладачі:

Оксана ЗДОР, старший викладач кафедри дизайну Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

Наталія БАЛАБУХА, викладач кафедри дизайну Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Протокол № 18 від « 31 » серпня 2020 року

Завідувач кафедри дизайну _____ Наталія КРАВЧЕНКО

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми 022.00.01 «Графічний дизайн»

« ___ » _____ 2020 р.

Гарант освітньо-професійної програми 022.00.01 «Графічний дизайн» _____ Віктор МИХАЙЛЕВИЧ

Робочу програму перевірено

Пролонговано:

На 2021/2022 н.р. _____ (підпис) Кравченко Н.А. (ПІБ), «30»08 2021 р., протокол № 17

На 2022/2023 н.р. _____ (підпис) Савченко С. (ПІБ), «21»09 2022 р., протокол № 1

На 2023/2024 н.р. _____ (підпис) Романенко В. (ПІБ), «24»08 2023 р., протокол № 6

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № __

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристики дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	10/300	
Курс	1	
Семестр	2	
Кількість змістових модулів з розподілом:	3	
Обсяг кредитів	10	
Обсяг годин, в тому числі:	300	
<i>Аудиторні</i>	144	
<i>Модульний контроль</i>	20	
<i>Семестровий контроль</i>	30	
<i>Самостійна робота</i>	106	
Форма семестрового контролю	екзамен	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання дисципліни «Рукописний шрифт і графічна техніка в дизайні» є підготовка фахівця з високим рівнем професійної майстерності, формування гармонійно розвинутого спеціаліста для самостійного творчого вирішення завдань дизайнерської діяльності.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- набуття практичних навичок у каліграфії;
- розуміння механіки дії різних пишучих інструментів та матеріалів, їх візуального ефекту, набуття вмінь користування інструментами та матеріалами; – розуміння

впливу техніки та закономірностей письма на формування принципів побудови шрифту;

- вміння користуватися рукописним шрифтом та графічними техніками як виразними засобами для передачі інформації та емоції;
- набуття вмінь формувати композицію аркуша засобами письма та мальованих об'єктів, пластично та стилістично поєднувати шрифт та візуальні образи;
- формування аналітичних вмінь у вивченні аналогів та прототипів;
- розвиток професійного мислення майбутніх фахівців графічного дизайну. Під час практичних занять, індивідуальної та самостійної роботи відповідно

профілю програми бакалавра дизайну формуються загальні та фахові **компетентності**.

Загальні компетентності:

ЗК1: Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК6: Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК7: Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК1: Здатність застосовувати сучасні методики проектування одиничних, комплексних, багатофункціональних об'єктів дизайну.

СК3: Здатність здійснювати композиційну побудову об'єктів дизайну.

СК5: Здатність застосовувати знання історії українського і зарубіжного мистецтва та дизайну в художньо-проектній діяльності.

СК6: Здатність застосовувати у проектно-художній діяльності спеціальні техніки та технології роботи у відповідних матеріалах (за спеціалізаціями). □ Здатність використовувати сучасне програмне забезпечення для створення об'єктів дизайну.

СК8: Здатність здійснювати колористичне вирішення майбутнього дизайн-об'єкта.

СК9: Здатність зображувати об'єкти навколишнього середовища і постаті людини засобами пластичної анатомії, спеціального рисунка та живопису (за спеціалізаціями).

СК11: Здатність досягати успіху в професійній кар'єрі, розробляти та представляти візуальні презентації, портфоліо власних творів, володіти підприємницькими навичками для провадження дизайн-діяльності.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

РН1: Застосовувати набуті знання і розуміння предметної області та сфери професійної діяльності у практичних ситуаціях.

РН2: Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами усно і письмово з професійних питань, формувати різні типи документів професійного спрямування згідно з вимогами культури усного і писемного мовлення.

РН3: Збирати та аналізувати інформацію для обґрунтування дизайнерського проєкту, застосовувати теорію і методикку дизайну, фахову термінологію (за професійним спрямуванням), основи наукових досліджень.

РН4: Визначати мету, завдання та етапи проєктування.

РН6: Усвідомлювати відповідальність за якість виконуваних робіт, забезпечувати виконання завдання на високому професійному рівні.

РН7: Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти для розроблення художньо-проєктних вирішень.

РН9: Створювати об'єкти дизайну засобами проєктно-графічного моделювання. □
Розробляти композиційне вирішення об'єктів дизайну у відповідних техніках і матеріалах.

РН13: Знати надбання національної та всесвітньої культурно-мистецької спадщини, розвивати екокультуру засобами дизайну.

PH14: Використовувати у професійній діяльності прояви української ментальності, історичної пам'яті, національної самоідентифікації та творчого самовираження; застосовувати історичний творчий досвід, а також успішні українські та зарубіжні художні практики.

PH16: Враховувати властивості матеріалів та конструктивних побудов, застосовувати новітні технології у професійній діяльності.

PH17: Застосовувати сучасне загальне та спеціалізоване програмне забезпечення у професійній діяльності, зокрема у графічному дизайні.

PH18: Відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів дизайну.

PH19: Розробляти та представляти результати роботи у професійному середовищі, розуміти етапи досягнення успіху в професійній кар'єрі, враховувати сучасні тенденції ринку праці, проводити дослідження ринку, обирати відповідну бізнес-модель і розробляти бізнес-план професійної діяльності у сфері дизайну.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль I. РУКОПИСНИЙ ШРИФТ							
Тема 1. Лекція 1. Поняття каліграфії. Виникнення та розвиток письма. Писемність європейських та інших культур. Історичні почерки, техніки та інструменти. Основна термінологія	2	2	-	-	-	-	-

Тема 2. Широке перо. Калам. Базова техніка. Дукт. Формування рядка, розмір, ритм, виносні елементи	16	-	-	12	-	-	4
Тема 3. Історичні почерки. Романське письмо	16			8	-		8
Тема 4. Історичні почерки. Готичне письмо	16			8	-		8
Тема 5. Історичні почерки. Ренесансне письмо	24			16			8
Тема 6. Кириличне письмо	24			16			8
Тема 7. Англійська каліграфія	18			12			6
Тема 8. Пензель. Східна каліграфія	16			8			8
<i>Модульний контроль</i>	12						
<i>Разом</i>	144	2	-	80	-	-	50
Змістовий модуль II. ГРАФІЧНІ ТЕХНІКИ							
Тема 9. Лекція 2. Графічні техніки і матеріали	2	2	-	-	-	-	-
Тема 10. Ручні графічні техніки	8	-	-	4	-	-	4
Тема 11. Друковані графічні техніки	8	-	-	4	-	-	4
Тема 12. Комбіновані графічні техніки	8	-	-	4	-	-	4
Тема 13. Графічна композиція із застосуванням різноманітних технік	22	-	-	8	-	-	14
<i>Модульний контроль</i>	4						
<i>Разом</i>	52	2	-	20	-	-	26
Змістовий модуль III. ПОЄДНАННЯ РУКОПИСНОГО ШРИФТУ ТА ГРАФІКИ У ДИЗАЙНІ							
Тема 14. Плакат та інші твори графічного дизайну з поєднанням рукописного шрифту та графічних зображень	70	-	-	40	-	-	30
<i>Модульний контроль</i>	4						
<i>Разом</i>	74	-	-	40	-	-	30
Семестровий контроль – екзамен	30						
<i>Усього</i>	300	4	-	140	-	-	106

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1.

Рукописний шрифт і графічна техніка в дизайні

Змістовий модуль 1. Рукописний шрифт

Тема 1. Лекція 1 (2 год.). Поняття каліграфії. Виникнення та розвиток письма. Писемність європейських та інших культур. Історичні почерки, техніки та інструменти. Основна шрифтова термінологія.

Тема 2. *Широке перо.* Калам. Базова техніка. Дукт. Напрацювання розуміння форм, напрямків руху пера, пропорцій, закономірностей формування літери. Прописні й рядкові літери. Формування рядка, розмір, ритм, виносні елементи рядкових. **Практична робота 1.** Вправи з письма широким пером. Базові елементи, постановка руки, пера тощо. Відпрацювання базової техніки штрихів та їх поєднання. Написання літер в елементарній графемі по дукту.

Тема 3. *Історичні почерки. Романське письмо.* Квадрата, рустика, скоропис. Унціал, напівунціал. Каролінгський мінукул. **Практична робота 2.** Вправи з письма широким пером. Копіювання історичних стилів з наданих зразків. Напрацювання розуміння формоутворення літер відповідних стилів, динаміки і закономірностей історичного розвитку шрифту. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі власноручно відтворених історичних стилів письма або копія відповідного зразка.

Тема 4. *Історичні почерки. Готичне письмо.* Текстура, ротонда, фрактура, бастарда. **Практична робота 3.** Вправи з письма широким пером. Копіювання історичних стилів з наданих зразків. Напрацювання розуміння формоутворення літер відповідних стилів, динаміки і закономірностей історичного розвитку шрифту. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі власноручно відтворених історичних стилів письма або копія відповідного зразка.

Тема 5. Історичні почерки. Ренесансне письмо. Формування основ сучасної шрифтової графіки і культури. Антиква Дюрера. Гуманістичний мінукул, канцеляреска, гуманістичний курсив. **Практична робота 4.** Вправи з письма широким пером. Копіювання історичних стилів з наданих зразків. Напрацювання розуміння формоутворення літер відповідних стилів, динаміки і закономірностей історичного розвитку шрифту. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі власноручно відтворених історичних стилів письма або копія відповідного зразка.

Тема 6. Кириличне письмо. Походження, первісні форми. Історичні почерки. Устав, напівустав, в'язь, скоропис. **Практична робота 5.** Вправи з письма широким та гострим пером. Копіювання історичних стилів кириличного письма з наданих зразків. Напрацювання розуміння формування графеми та закономірностей стилеутворення кириличної азбуки від її започаткування до сучасності. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі власноручно відтворених історичних стилів кириличного письма – 2 композиції, стилі на вибір.

Тема 7. Гостре перо. Англійська каліграфія. Базові елементи, техніка. Поняття нажиму. Безперервне письмо. Формування та чергування штрихів. Вензелі. Флоріші. **Практична робота 6.** Вправи з письма гострим пером. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення або флорішу) на базі письма гострим пером.

Тема 8. Пензель. Китайська, японська каліграфія. Стилi, базові елементи, техніка. **Практична робота 7.** Вправи з письма пензлем, копіювання різних за складністю ієрогліфів. Відпрацювання розуміння нажиму, напрямку та швидкості штрихів та інших факторів формоутворення літери та слова. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі письма пензлем.

Рекомендована література: 1, 2, 5, 6, 7, 8, 11, 16, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 28, 29, 33, 34, 39

Змістовий модуль 2. Графічні техніки

Тема 9. Лекція 2 (2 год.).Графічні техніки, інструменти і матеріали. Ручні, друковані, комбіновані, експериментальні техніки.

Тема 10. Ручні графічні техніки. Олівець: графітний, восковий, чорний, кольоровий. Туш, перо, рапідограф; кулькова, капілярна ручка; фломастер; чорнобіла графіка, колір. Пензель, імпровізовані інструменти; чорно-біла графіка, колір. **Практична робота 8.** Вправи з використання ручних графічних технік та інструментів (за бажанням – із залученням каліграфічного напису).

Тема 11. Друковані графічні техніки. Монотипія, літографія, поняття про плаский друк; гравюра на лінолеумі, картоні, пластику, дереві – високий друк; офорт, гравюра на картоні – глибокий друк. **Практична робота 9.** Вправи з використання друкованих графічних технік –монотипія (за бажанням – із залученням каліграфічного напису).

Тема 12. Колаж, аплікація, комбіновані техніки, експериментальні техніки. **Практична робота 10.** Вправи з використання колажу, аплікації, комбінованих графічних технік (за бажанням – із залученням каліграфічного напису).

Тема 13. Практична робота 11. Сюжетні, абстрактні, умовні графічні композиції із застосуванням різноманітних (ручних, друкованих, комбінованих) технік на вільну тему із залученням каліграфічного напису.

Рекомендована література:4,7,9,15,17,31,32

Змістовий модуль 3. Поєднання рукописного шрифту та графіки у дизайні

Тема 14. Плакат та інші твори графічного дизайну з поєднанням рукописного шрифту та графічних зображень. Передача інформації, образу,

емоції, настрою. Стиль. Серійність. **Практична робота 12.** Серія театральних плакатів(3 теми) із застосуванням різних за характером та інструментарієм рукописних та графічних технік та матеріалів. Вибір тем, аналіз аналогів, формування концепції, ескізування, підготовка оригіналів.

Рекомендована література: 3,4,5,7,10,15,16,17,18,19,22,23,24,31,34,35,36,37,38

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6. 1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

№	Вид діяльності	Максим. к-сть балів за одиницю	ЗМ №1		ЗМ №2		ЗМ №3	
			К-сть один.	Всього балів	К-сть один.	Всього балів	К-сть один.	Всього балів
1	Відвідування лекцій	1	1	1	1	1	-	-
2	Відвідування практичних занять	1	40	40	10	10	20	20
3	Виконання завдання практичного заняття	10	7	70	4	40	1	10
4	Виконання завдання для самостійної роботи	5	7	35	4	20	1	5
5	МКР	25	1	25	1	25	1	25
Максимальна кількість балів за модуль			171		96		60	
Максимальна кількість балів (поточний контроль)			327					
Коефіцієнт визначення успішності			5,45					
Максимальна кількість балів без урахування підсумкового тесту (екзамену)			60					
Підсумковий тест (екзамен)			40					
Підсумковий рейтинговий бал			100					

6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Бали
		денна	заочна	

Змістовний модуль 1				
1	Вправи з письма широким пером. Базові елементи, постановка руки, пера тощо. Відпрацювання базової техніки штрихів та їх поєднання. Написання літер в елементарній графемі по дукту	4		5
2	Вправи з письма широким пером. Копіювання історичних стилів з наданих зразків романського письма. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі власноручно відтворених історичних стилів письма	8		5
3	Вправи з письма широким пером. Копіювання історичних стилів з наданих зразків готичного письма. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі власноручно відтворених історичних стилів письма	8		5
4	Вправи з письма широким пером. Копіювання історичних стилів з наданих зразків ренесансного письма. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі власноручно відтворених історичних стилів письма	8		5
5	Вправи з письма широким пером. Копіювання історичних стилів кириличного письма з наданих зразків. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі власноручно відтворених історичних стилів кириличного письма – 2 композиції, стилі на вибір	8		5
6	Вправи з письма гострим пером. Англійська каліграфія. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі письма гострим пером	6		5
7	Вправи з письма пензлем. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі письма пензлем	8		5
Змістовний модуль 2. Графічні техніки				
8	Вправи з використання ручних графічних технік та інструментів	4		5
9	Вправи з використання друкованих графічних технік – монотипія, гравюра на картоні.	4		5
10	Вправи з використання колажу, аплікації, комбінованих графічних технік	4		5
11	Сюжетні, абстрактні, умовні графічні композиції із застосуванням різноманітних (ручних, друкованих, комбінованих) технік на вільну тему	14		5
Змістовний модуль 3. Поєднання рукописного шрифту та графіки у дизайні				
12	Тематичний плакат із застосуванням різних за характером та інструментарієм рукописних та графічних технік та матеріалів. 30 Вибір тем, аналіз аналогів, формування концепції, ескізування, підготовка оригіналів. 3 теми			5
Усього годин / балів		106		60

Карта самостійної роботи студента

Змістовий модуль та теми курсу	Години на виконання, передбачені ТП	Академічний контроль	Бали
Змістовий модуль 1.			
Вправи з письма широким пером. Базові елементи, постанова руки, пера тощо. Відпрацювання базової техніки штрихів та їх поєднання. Написання літер в елементарній графемі по дукту	4	Практична робота	5
Вправи з письма широким пером. Копіювання історичних стилів з наданих зразків романського письма. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі власноручно відтворених історичних стилів письма	8	Практична робота	5
Вправи з письма широким пером. Копіювання історичних стилів з наданих зразків готичного письма. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі власноручно відтворених історичних стилів письма	8	Практична робота	5
Вправи з письма широким пером. Копіювання історичних стилів з наданих зразків ренесансного письма. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі власноручно відтворених історичних стилів письма	8	Практична робота	5
Вправи з письма широким пером. Копіювання історичних стилів кириличного письма з наданих зразків. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі власноручно відтворених історичних стилів кириличного письма – 2 композиції, стилі на вибір	8	Практична робота	5
Вправи з письма гострим пером. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі письма гострим пером	6	Практична робота	5
Вправи з письма пензлем. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі письма пензлем	8	Практична робота	5
Змістовий модуль 2.			
Вправи з використання ручних графічних технік та інструментів	4	Практична робота	5
Вправи з використання друкованих графічних технік – монотипія, гравюра на картоні.	4	Практична робота	5

Вправи з використання колажу, аплікації, комбінованих графічних технік	4	Практична робота	5
--	---	------------------	---

Сюжетні, абстрактні, умовні графічні композиції із застосуванням різноманітних (ручних, друкованих, комбінованих) технік на вільну тему	14	Практична робота	5
Змістовий модуль 3.			
Тематичний плакат із застосуванням різних за характером та інструментарієм рукописних та графічних технік та матеріалів. Вибір тем, аналіз аналогів, формування концепції, ескізування, підготовка оригіналів. 3 теми	30	Практична робота	5
<i>Всього:</i>	<i>106 год.</i>		<i>60 балів</i>

6.3. ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Модульний контроль проводиться у формі оцінювання поточних робіт в аудиторії, самостійної домашньої роботи студентів. Також у вигляді перегляду результату творчої і дослідницької роботи над кожним завданням.

Критерії оцінювання модульного контролю наведено у таблиці.

Критерії оцінювання	К-ть балів
– виконав в зазначений термін і на високому рівні весь обсяг роботи, відповідно до програми курсу;	21–25
– володіє теоретичними знаннями та практичними вміннями на високому рівні; – здатний грамотно визначати й ефективно здійснювати навчальні задачі з урахуванням особливостей навчально-виховного процесу; – продемонстрував старанність, самостійність, ініціативу, активність, творче ставлення у процесі виконання усіх завдань, здатність робити висновки й обґрунтовувати свою позицію на основі проведених спостережень.	
– виконав в зазначений термін весь обсяг роботи відповідно до програми курсу, але з незначними недоліками; – володіє теоретичними знаннями та практичними вміннями на високому рівні; – здатний грамотно визначати основні навчальні задачі та знаходити способи їх вирішення з урахуванням особливостей навчально-виховного процесу, але в 17 – 20 окремих випадках допускає незначні помилки в процесі їх вирішення; – продемонстрував старанність, самостійність, активність, відповідальне ставлення у процесі виконання завдань, здатність робити висновки на основі проведених спостережень.	

<ul style="list-style-type: none"> – виконав весь обсяг роботи відповідно до програми, але з певними недоліками; – не завжди демонстрував здатність визначати основні навчальні задачі та знаходити способи їх вирішення з урахуванням особливостей навчально-виховного процесу, свідомо використовувати теоретичні знання, застосовувати практичні вміння під час проходження курсу; – виявив здатність грамотно, але недостатньо самостійно опрацьовувати навчальні матеріали; – продемонстрував старанність, відповідальне ставлення у процесі виконання завдань, але недостатньо виявив уміння обґрунтовано і самостійно робити висновки на основі проведених спостережень. 	13–16
<ul style="list-style-type: none"> – завдання виконано в неповному обсязі, у процесі їх виконання допускалися помилки; – студент в цілому виявив посередній рівень знань, умінь, навичок, допускав помилки у плануванні та самоорганізації до навчання; – недостатньо виявив самостійність, ініціативу у процесі вирішення навчальних задач; не завжди враховував специфіку організації навчально-виховного процесу; – завдання курсу були виконані з помилками, неохайно, подані на перевірку не своєчасно, не містили усіх необхідних елементів, визначених програмою курсу; – ставлення студента до навчання недостатньо відповідальне. 	9–12
<ul style="list-style-type: none"> – завдання виконано в неповному обсязі, у процесі їх виконання виявлено чимало помилок; – студент виявив лише мінімально можливий допустимий рівень знань, умінь, навичок, виявив неготовність грамотно і самостійно планувати й організовувати навчання; – завдання курсу були виконані в неповному обсязі, неохайно, з помилками, подані на перевірку не своєчасно, не містили усіх необхідних елементів, визначених програмою курсу; – ставлення студента до навчання недостатньо старанне та відповідальне. 	5 – 8
<ul style="list-style-type: none"> – завдання не виконані; – студент виявив незадовільний рівень знань, умінь; невміння послідовно, грамотно і самостійно планувати й організовувати навчання, аналізувати результати власної діяльності; – завдання курсу були виконані в неповному обсязі, оформлена неохайно, з суттєвими помилками, подані на перевірку не своєчасно, не містили усіх необхідних елементів, визначених програмою курсу; – ставлення студента до виконання завдань вирізняється безвідповідальністю. 	1 – 4

6.4. ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Семестровий контроль (екзамен) проводиться у вигляді практичного завдання.

Порядок проведення семестрового контролю

Тривалість проведення	4 години
Максимальна кількість балів	40 балів
Орієнтовний перелік питань	Створити Листівку, запрошення або іншу малу графічну форму на довільну тему з залученням рукописного шрифту (вибір інструменту довільний) та графічного зображення (характер, техніка, інструменти, стилістика – на свій вибір)
Перелік допоміжних матеріалів	Технічні засоби – матеріали та інструменти для письма та графіки (пера, пензлі, олівці тощо, папір)

Критерії оцінювання екзаменаційної роботи

36-40 балів	Ставиться за відмінний рівень володіння рукописною та графічними техніками, композицією, розуміння побудови та структури рукописного шрифту, формування текстового блоку, стилістики та образності графіки, поєднання візуальних та текстових (рукописних) елементів, високу візуальну культуру
31-35 балів	Ставиться за добрий рівень володіння рукописною та графічними техніками, композицією, розуміння побудови та структури рукописного шрифту, формування текстового блоку, стилістики та образності графіки, поєднання візуальних та текстових (рукописних) елементів, достатньо високу візуальну культуру
30 -32 балів	Ставиться за достатній рівень володіння рукописною та графічними техніками, композицією, розуміння побудови та структури рукописного шрифту, формування текстового блоку, стилістики та образності графіки, поєднання візуальних та текстових (рукописних) елементів, необхідно прийнятний рівень візуальної культури
24-29 балів	Ставиться за початковий рівень володіння рукописною та графічними техніками, композицією, мінімальне розуміння побудови та структури рукописного шрифту, формування текстового блоку, стилістики та образності графіки, поєднання візуальних та текстових (рукописних) елементів при недостатньому рівні візуальної культури

0–23 балів	Ставиться за незадовільний рівень володіння рукописною та графічними техніками, композицією, нерозуміння побудови та структури рукописного шрифту, формування текстового блоку, стилістики та образності графіки, поєднання візуальних та текстових (рукописних) елементів, відсутність поняття про візуальну культуру
-------------------	--

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з можливими незначними недоліками.
B	82-89	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75-81	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60-68	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

«Рукописний шрифт і графічна техніка в дизайні»

2 семестр – разом: 300 год., з них: лекції – 4, практичних – 140 год., самостійна робота – 106 год., МКР – 20 год., семестр. контроль – 30 год.

2 семестр

МОДУЛЬ 1. Рукописний шрифт і графічна техніка в дизайні

Модулі	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3
	Рукописний шрифт	Графічні техніки	Поєднання рукописного шрифту та графіки у дизайні
бали	171 б.	96 б.	60 б.
Лекції	Т1. Поняття каліграфії. Виникнення та розвиток письма. Писемність європейських та інших культур. Історичні почерки, техніки та інструменти	Т9. Графічні техніки і матеріали	
2	1 б.	1 б.	
Практичні заняття	Т2. Широке перо. Калам. Базова техніка. Дукт. Формування строки, розмір, ритм, виносні елементи – 12 год. (10 б. за виконане завдання + 6 б. за відвідування)	Т10. Ручні графічні техніки – 4 год. (10 б. за виконане завдання + 2 б. за відвідування)	Т14. Плакат та інші твори графічного дизайну з поєднанням рукописного шрифту та графічних зображень – 40 год. (3 тематичні плакати) (10 б. за виконане завдання + 20 б. за відвідування)
	Т3. Історичні почерки. Романське письмо – 8 год. (10 б. за виконане завдання + 4 б. за відвідування)	Т11. Друковані графічні техніки – 4 год. (10 б. за виконане завдання + 2 б. за відвідування)	
	Т4. Історичні почерки. Готичне письмо – 8 год. (10 б. за виконане завдання + 4 б. за відвідування)		
	Т5. Історичні почерки. Ренесансне письмо – 16 год. (10 б. за виконане завдання + 8 б. за відвідування)	Т12. Комбіновані графічні техніки – 4 год. (10 б. за виконане завдання + 2 б. за відвідування)	
	Т6. Кириличне письмо – 16 год. (10 б. за виконане завдання + 8 б. за відвідування)		
	Т7. Англійська каліграфія – 12 год. (10 б. за виконане завдання + 6 б. за відвідування)	Т13. Графічна композиція із застосуванням різноманітних технік (сюжетна, абстрактна, умовна графічні композиції) – 8 год. (10 б. за виконане завдання + 4 б. за відвідування)	
	Т8. Пензель. Східна каліграфія – 8 год. (10 б. за виконане завдання + 4 б. за відвідування)		
190	110 б.	50 б.	30 б.

Самостійна робота	Т2. Широке перо. Калам. Базова техніка. Дукт. Формування строки, розмір, ритм, виносні елементи – 4 год. (5 б.)	Т10. Ручні графічні техніки – 4 год. (5 б.)	Т14. Плакат та інші твори графічного дизайну з поєднанням рукописного шрифту та графічних зображень – 30 год. (5 б.)
	Т3. Історичні почерки. Романське письмо – 8 год. (5 б.)	Т11. Друковані графічні техніки – 4 год. (5 б.)	
	Т4. Історичні почерки. Готичне письмо – 8 год. (5 б.)	Т12. Комбіновані графічні техніки – 4 год. (5 б.)	
	Т5. Історичні почерки. Ренесансне письмо – 8 год. (5 б.)		
	Т6. Кириличне письмо – 8 год. (5 б.)	Т13. Графічна композиція із застосуванням різноманітних технік – 14 год. (5 б.)	
	Т7. Гостре перо. Англійська каліграфія – 6 год. (5 б.)		
	Т8. Пензель. Східна каліграфія – 8 год. (5 б.)		
60	35	20	5
75	МКР1-256.	МКР2-256.	МКР3-256.

Разом – 327 балів (коефіцієнт визначення успішності: $327 : 60 = 5,45$)

Екзамен (40 балів)

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. *Іваненко Т.* Шрифтовий дизайн: основи. – Харків: ХДАДМ, 2019. (в електронній бібліотеці кафедри дизайну)
2. *Мітченко В.* Естетика українського рукописного шрифту. – К.: Грамота, 2007. (в електронній бібліотеці кафедри дизайну)
3. *Мітченко В.* Каліграфія. Взаємовпливи шрифтів. – К.:Лаурус, 2018. (в бібліотеці кафедри дизайну)
4. *Чебанік В.* Графіка української мови. Абетка. – К., 2004. (в бібліотеці кафедри дизайну)

Допоміжна

5. *Богомольний Н., Чебикін А.* Техніка офорта.– Київ.: «Вища школа», 1978.
6. *Даниленко В.* Дизайн: підручник / В.Я. Даниленко. – Х.: ХДАДМ, 2003. – 320 с.
7. *Даниленко В.* Основи дизайну: підручник / В.Я. Даниленко. – Харків: ХДАДМ, 2003.
8. *Запаско Я.* Мистецька спадщина Івана Федорова. – Львів : «Вища школа». 1974.
9. *Запаско Я.* Пам'ятки книжкового мистецтва: Українська рукописна книга. – Львів: Світ, 1995.
10. *Іваненко Т.* Оригінальність без меж. Природа акцидентного шрифту. –Харків : ХДАДМ 2011.
11. *Ісаєвич Я.* Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми. – Львів, 2002
12. *Йончев В.* Шрифть през вековете. – София : Български художник. 1971
13. *Ком'яхова (Балабуха) Н.* Українська в'язь та устав. Прописи. – К.: Школа каліграфії та лєтерінгу «Арт і Я», 2021
14. *Лагутенко О.* Графіки. Нариси з історії української графіки. – К.: Грані-Т, 2007.
15. *Лєсняк В.* Графічний дизайн (основи професії). – К.: Біос Дизайн Букс, 2009.
16. *Мітченко В.* Українська абетка. Книга четверта. Козацький скоропис. – К.: Цуріка ДВ, 2018.
17. *Патер Р.* Політика дизайну. – К.: ArtHuss, 2021.
18. *Різник В.Г.* Письмо і шрифт. – К.: Вища школа, Голов. вид-во. 1978
19. *Савін В.* Типографіка: навчальний посібник. – К.: Вересень. 2003.
20. *Таранов М.* Рукописний шрифт. Навчальний посібник – Львів : Вища школа. 1995.
21. Українська абетка. Малюнки Георгія Нарбути. – Харків : Видавець Олександр Савчук, 2020.
22. *Фрис В.* Історія кириличної рукописної книги в Україні X-XVII ст. Львів : Львів. нац. ун-т, 2003
23. *Юрчишин В.* Мистецтво книги. Каталог виставки. К., 2015.
24. *Яковлев М.* Основи формування професійного мислення художників графічного дизайну // Технічна естетика і дизайн: міжвідомчий науково-технічний збірник / Відп. ред. М.І. Яковлев. - К.: Віпол, 2004. - Вип. 3-4. – С. 181-185.
25. *Brookfield K.* Eyewitness Guides: Writing. – UK: Dorling Kindersley LTD, 1998.
26. *Gill E.* An Essay on Typography. – Published by Sheed and Ward, London, 1936.
27. *Johnston E.* Writting and illuminating and lettering. – Publisher New York: Macmillan, 1906
28. *Harris D.* The Art of Calligraphy. – London: Dorling Kindersley LTD, 1995.
29. *Kapf A.* Ästhetik der Schriftkunst. Leipzig, Fachbuchverlag, 1977
30. *Muzika F.* Krasne Pismo. Ve Vyvoji Latinky. Druhe, Revidovane Vydani. Vol.1-2. Czech, Statni nakladatelstvi Krasne Literatury. 1963

31. *Noordzij G.* Letterletter. *Hartley&Marks* Publishers. Canada, 2000.
32. *Noordzij G.* The Stroke: Theory of Writing. Hyphen Press. London. 2005
33. *Poulin R.* Design School Type. Quarto Publishing Group USA, Inc. 2017
34. *Shaw P.* The Eternal Letter. Two Millennia of the Classical Roman Capital. The MIT Press, 2015
35. *Spiekermann E.* Stop stealing sheep & find out how type works. – Pearson Education, Inc. Adobe Pr., USA. 2014
36. *Stevens J.* Scribe. Artist of the Written Word. John Neal Books publisher, Nashville, USA. 2013
37. *Stribley M.* The Calligraphy Source Book. The essential reference for all calligraphers, with 100 complete alphabets. – London : Quarto Publishing Ltd. 1989
38. *Toots V.* Kiri Kui Kunst. Tartu Kunstnike Maja. 1980
39. *Zapf H.* Herman Zapf & His Design Philosophy Selected Articles and Lectures on Calligraphy and Contemporary Developments in Type Design, with Illustrations and Bibliographical Notes? And Complete List of His Typefaces. – Society of Typographic Arts, Chicago, 1987.